

פרשת כי-תבוא

"ארמי אובד אבי"

דברים פרק כו' פסוקים ה'-יא':

וענית ואמרת לפני יהוה אלהיך ארמי אבד אבי וירד
 מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב:
 וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה: ונצלעק
 אל-יהוה אלהי אבותינו וישמע יהוה את-קלנו וירא את-
 ענינו וארד עמלנו ואת-לחצנו: ויוצאנו יהוה ממצרים ביד חזקה
 ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאתות ובמפתים: ויבאנו אל-
 המקום הזה ויתן לנו את-הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש:
 ועתה הנה הבאתי את-ראשית פרי האדמה אשר-נתתה לי
 יהוה והנחתו לפני יהוה אלהיך והשתחוית לפני יהוה אלהיך:
 ושמחת בכל-הטוב אשר נתן לך יהוה אלהיך ולביתך אתה
 והלוי והגר אשר בקרבך:

הגדה של פסח:

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליצקב אבינו.
 שפרעה לא גר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את
 הכל, שנאמר: ארמי אבד אבי, וירד מצרימה ויגר שם
 במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול, עאום רב.

הגדה שלמה:

פרעה וזכו שמי דמיון ומצאנו למדים, שקשה לבן לישראל יותר מפרעה, לפי שפרעה
 של שתי ישראל לא גר אלא שיהיו ישראל עבדים לו, ולעבוד כל עבודה קשה,
 אבל לא כפה אותם לשנות את דתם, אבל לבן בקש לעקור את הכל. את כל
 דת ישראל, ולהעביר את יצקב על אמות אבותיו.
 ועוד נמצאנו למדים מלבן-בבחינת אוקרה לדורות, שיהיו ישראל משתמרים
 מן השונאים הנראים כאוהבים ומשימים עצמם כבעלי ברית להם, בבחינת לבן, שהראה
 עצמו אוהב ליצקב אבל בלבו היה שונאו ובקש לאבדו; וחמר בשונא נסתר מבאויב
 גלוי, שאותו אי אפה יודע איך להשמר ממנו.
 פרעה ולבן-זה גר על גופו של ישראל שיהיה קלה ומתענה בעבודת פרך, וזה
 גר שישרף שרפת ושמה ושיהא גופו קים, זה שונא נסתר וזה אויב גלוי-שניהם דראון
 עולם לדורות עולם.
 וזהו שאמר: שגבל דר ודר עומדים עלינו לכלותנו, פעם בדמות פרעה
 לכליון הגוף, ופעם בדמות לבן לכליון הנפש, הצד השנה שבהם-שרצונם למחות
 שם ישראל מן העולם.
 ושתי הדמויות הללו נתגלו בתקופם בתקופות המאחרות: המן לכליון הגוף
 והיונים לכליון הנפש, שעליהם אנו חוננים את שני החיים: חננה ופזרים.
 ועוד בא ללמדנו לדורות, שרעות והתקרבות עם אנשים רעים ושונאים אינו
 מועיל לעשותם טובים ואוהבים. הלא יצקב אבינו התקרב והתחנן עם לבן ובכל זאת
 היה שונאו. בקש לעקור את הכל משום שלא רצה להכניע את עצמו ולהשמע בתוך
 משפחתו.
 עוד מלמדנו שאין לנו לחפש אחרי הסבות לשונאת ישראל, משום שאויבינו שונאים
 אותנו בלי שום סבה. וההוכחה לזה מלבן שרצה, לעקור את הכל מבלי שום סבה,
 שהרי יצקב לא הרע לו מאומה.

(ס) ופטיס. לשון מן הכתוב קול :
ארמי אבד אבי. מזכיר הכהן המקום י ארמי אבד
אבי לכן בקש לעקור את הכל כשדף אחר יעקב
(ובשיל שחשב ב למשוח חשב לו המקום כליל עשה
שעבדי כוכבים ל חשב להם סקב"ה מהשנים כחמשה) :
ויד מצימה. ועוד אחרים מ לאו עליו לכוונה
שלאחרי זה ירד יעקב למצרים :

מקדש מרדכי (הגר"מ אילן):

תוכן הדבר הוא ניצול רגעי ההתעלות והשלמחה של
הבאת הביכורים כדי להתבונן בטובות ה' יתברך עלינו.
ביאורם של דברים : מצוות הביכורים היא שיקריב האדם לה' את ראשית פרי יצירתו
ועמלו. שעת הראשית, כאשר הזורעים בדמעה ברניה יקצורו, שעת אושר היא לאדם,
רגעים אלה חביבים עליו במיוחד, ואת השעה הזו, את הראשית הזו, עליו להקדיש לה'.
ברגעי ראשית אלה מעביר האדם לנגד עיני רוחו את כל תהליך יצירת הפרי. הוא סוקר
את כל עמלו ויגיעו אשר הביאוהו עד הלום - למן הנטיעה הראשונה, ואחריה צמיחת
האילן, התיבות הענפים והעלים, היווצרות הפרי, פרי הביכורים, ועד אשר נגמר והבשיל
והוכשר לאכילה.
בעת כזאת אופפים את האדם וממלאים את חדרי רוחו רגשי הודאה לה' אשר נתן לו
את אלה. שעה זו יפה היא לסקור גם את תהליך יצירת עם ישראל מראשיתו. החל מ"ארמי
אבד אבי", ואחר-כך "וירד מצרימה" וכל מה שלווה לירידה זו - "וירעו", "ונצקו",
"ויוציאנו", "ויביאנו אל המקום הזה". ומתוך כך לשמוח שמחה שלימה בכל הטוב אשר
נתן לנו ה'.
והנה תחילת זמן הבאת ביכורים היא בעצרת, שהוא חג השבועות - חג מתן תורתנו.
הוא היום שבו נהיינו לעם, ומן הדין הוא איפוא ששעת ראשית היצירה הרוחנית של עם
ישראל תהיה גם זמן הבאת ראשית פרי האדמה לה'.
ועוד, "סמיכות הפרשיות" של הבאת הביכורים ליום מתן תורה, להזכירנו בא כי
התורה נקראת "עץ חיים" כמו שנאמר "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר". יש
דמיון רב בין היצירה התורנית לבין תהליך יצירתו של פרי. גם יצירה זו דורשת זריעה,
נטיעה תוך עמל וזיע. ולעתים הדרך מלאה תחתים - ריבוי ענפים ועלים שיש לסלקם
עד שמגיעים אל הנקודה המקווה, הדעה הנכונה, המסקנה הבהירה והאמיתית.
ושמחת בכל הטוב - אין טוב אלא תורה.

הגר"ז:

ארמי אבד אבי. כתוב זה נאמר בוידוי שמתודה בהבאת ביכורים. וצ"כ למה מפרט רק הצרות
שהיו ליעקב מלבן הארמי ואינו מפרט גם את הצרות שהיו לו מעשו דהא יעקב נדף ע"י עשו.
והנראה בזה, דסדר הוידוי כך הוא שמספר שהיה שעבוד ואח"כ גאולה וקבלו את הארץ ועתה
מביאים ביכורים, ולכן שייך רק לספר על השעבוד שהיה אצל לבן שממנו נגאלו, אבל משעבודו
של עשו עדין לא נפטרו, דלא יפטרו משעבודו של עשו אלא בביאת הגואל כדכתיב (בראשית לג,
יד) עד אשר אבוא אל אדוני שעיר, דהיינו ביאת הגואל, וכדכתיב (עובדיה א, כא) ועלו מושיעים
בהר ציון לשפוט את הר עשו דרך אז ישפט עשו אבל לעת עתה אכתי עוד לא נפטרו ממנו ולכן
אינו מזכיר בוידוי.

הכלי יקר:

ארמי אבד אבי וירד מצרימה. יש
להקשות למה אמר ארמי אבד
אבי ולא הזכיר לבן בשמו.
ונראה לפרש על פי נאמר המדרש (ג"ל לג
ס) אמר רבי לוי בשעה שהיה
אברהם מהלך בארם נהרים ובארם נחור
וראה בני ארם אוכלין ושוחין ופוחזין אמר
הלואי לא יהי חלקי בארץ הזאת. ולפי זה,
לבן שהיה גם כן בארם נהר כמנהג מקומו,
וביקש גם כן ישיבה של שלוח בעולם הזה.
ולפי שיעקב לקח את נשיו משם, וגם רבקה,
אמו של יעקב משם היתה, לבן למד יעקב
משם לבקש ישיבה של שלוח בעולם הזה
עד שקפץ עליו תגו של יוסף ונתגלגל הדבר
וירדו למצרים כפירש"י ר"פ וישב.
וזהו שאה"כ ארמי אבד אבי וירד מצרימה,
רצה לומר על ידי השפעת המקום
ארם ירדנו למצרים, ור"ק. (כל"י דברים כו ג).

והצניות בפרשה זו שרוממות גם כן ביאת ארץ העליונה, ואמר והנה כי מבוא שאין ראוי לאדם לשמח אלא בשמחה לארץ העליונה על דרך אומרו (משלי ל"א) ותשחק ליום אחרון, כי שמחת עוה"ז אינה אלא הכל ודעות רות, ונודו ופרש על אינה ארץ מדבר ואמר אשר ה' אליהו נתן לה נחלה כי לוי יקרא נחלת עולם, ודקדק לומר נתן לה, כי בערך מה ששנה עולם העליון כל מה שישגל אדם בערו לא יגיע לחלק מאלף אלפים משויו, ולזה אמר נתן לה בתורת מתנה, ולמד שצריך האדם לטרם בעולם הזה לקיים תורה ומצוות לז"א וירשתה, ואמר וישקת בה על דרך אומרים (ברכות ל"ה) צדיקים יושבים ועטרותיהם פראשיהם, ואומרו ולקחתה וגו' על דרך אומרו בס' הזוהר (ח"ב נ"ט) כי כל אשר יעשה האדם מהמצוות ומעשים טובים בעוה"ז חי מקובץ על יד על יד יום וסיעתו ובהם מקבל פני השלף בדרך אומרו (ישעי נ"ח) והלך לפניך צדקה, והוא אומרו ולקחתה מראשית כל פרי וגו' פרוש לא יקח בידו להקביל פני ה' אלא מדברים המבחרים שעשה בעולם הזה: עוד רמז על התורה שנקראת ראשית (כ"ו

ולקח הפה השנא מידך פרוש שלא יקבל שר עליון אלא תבא בידו מיד על דברי תורה שבעל פה הרמזו בכתב טנא כמו שכתבנו, והניחו לפני וגו':

ואומרו וענית ואמרת וגו' פרוש לפי שכל אשר יעשה האדם מהטובות כעוה"ז אין די לרצות מלך עליון, צא ולמד ממה שאמרו רז"ל (ערכין י"ז) אם יבוא במשפט עם אברהם יצחק ויעקב אינן יכולין לעמד לפניו כי מה יצדק אנוש, וכתוב (איוב ד') אם מעשהו יטהר גבר, לזה אמרה תורה שיתן משוכה לה' והתנצלות על אשר לא עשה רצונו ותכרך בפצטרך, והוא אומרו וענית ואמרת לפני ה' ארמי אבד אבי ארמי זה יצהיר שהוא רמאי גדול כאומרו (פראשית ג' א') והנחש הנה ערום, שמרמה הפריות לאדם, והוא אומרו אבד אבי פרוש אדם הראשון על דרך אומרו (ישעי מ"ג כ"ז) אביך הראשון חטא, ואבדו ונגם מיתה לו ולדורות הבאים אתרוי והשריש בכל הנפשות חלק הרע, והוא סוד עולה הדבוקה בדם ממשן ומהירו, עוד ירצה באומרו אבד אבי על דרך אומרו (תהלים י"ז) אמר נבל בלבו אין אלהים: עוד ירצה באומרו אבי שהיא הנשמה שכל מוצעותיו של השטן לאבד הנשמה והנשמה נקראת אב כאומרים בזה פרוש לך לך (ע"ז) והוא הוא המונע האדם מעשות חיובו בעבודת ה', ולא זו בלבד אלא ונוד מצרמה פרוש המקום שבא בו היצר שהוא גופו של אדם הוא מצריו של היצר הקרובים אליו בסוד (ישעי ס"ה) ונחש עפר לחמו, ונפצים באשר יחפץ מהברי עולם הזה ומטעמיו אשר התעבי ה', כי ד' יסודות שבו הן היום אחר חטא האדם נגשמו ונטמאו שלסבה זו נוד ה' מיתה להאדם, וכזה נשמעים דבריו ופתויו ליסודי האדם, גם יקרא הגוף מצרים לפי שמצר לנפש בתאוותיו, ואומרו ויגר שם כי בתחלה נכנס בגר באומרו (ש"ב י"ב) ויבא הלך וגו', (ספד

ואומרו להתפלל לה' בכל יום שיצילנו מיצר הרע, והוא אומרו ונצטק אל ה' וגו', ואומרו וישמע ה' את קלנו וגו' פרוש הגם שה' הוא שבא יצר הרע לבחן האדם בעבודת בורא אף על פי כן לשצוועקים אליו שומע קולם מטעם שראה את הרשום שהוא ענינו ועמלנו ולחצנו, העני הוא אפיסת פה הלוחם שאין פה כגו המספיק להלחם בו לגרוש ממנו, העמל הוא שאנו צריכין לעמל במלחמתו, הלחץ הוא הדחק שדוחק היצר את האדם לחטא בעל כרחו, ולגו סבות שמע ה' את קולנו, עוד ירצה ענינו זה העניוית הנסבף עם לומדי תורה כאומרים ז"ל (פרש תהלים ה') שאמרה תורה מפני מה בני צניים, ונגם שימצא כן תורה שאין שבת עני עליו אף על פי כן יתנהג במדת עני כאומרים (אבות פ"ו) כך היא דרכה של תורה וגו', ואת עמלנו על דרך אומרים (ברכות י"ז) אשרי מי שעמלו בתורה וגו', ומה גם בדורות האחרונים שרב עמלה להוציא לאור משפט א' והלכה אחת, ואת לחצנו כי כל הנסמך לתורה רבו לוחציו ועניו כל אליו ישברו:

ח) ואומרו ויצאנו ה' ממצרים זו הצלח יצר הרע וכחוקיו המצרים אותנו, כי הוא המציל מיצר הרע כאומרים ז"ל (קדושין ל"ג) שלולי שה' עוזר לאדם כנגד יצר הרע אין אדם שליט להנצל ממנו ודחייב צופה רשע זה יצר הרע לצדיק להמיתו ה' לא יעצבנו בידו, ואומרו ביד תצוקה וגו' רמז לדרךים שבאמצעותם יצילו ה' וכו' והוא על דרך אומרים ז"ל (שם) אמר הקב"ה בראתי לכם יצר הרע בראתי לו פגליו שהיא התורה, והוא אומרו ויצאנו ה' וגו', ביד תצוקה זו תורה שנתנה מימינו של הקב"ה דכתיב (לקמן ל"ג ב') מימינו אש דת למו, גם נתנה בגבורות מתוך האש:

ואומרו וזרע נטויה וגו' רמז לג' דברים שבאמצעותם נצול אדם מיצר הרע כאומרים ז"ל (מנחות מ"ג) כל מי שיזש לו תפלין בורעו ויציצית בנגדו ומזוזה בפתחו לא במהרה הוא חוטא, כנגד תפלין בורעו אמר ובורע נטויה שמצות תפלין בורעו, ואמר ויבמרא גדל כנגד תפלין של ראש, וכנגד יציצית אמר ובאותו כי מצות יציצית הוא סימן לנו שאנו עבדי הקב"ה וכמו שפרשנו בפרשת יציצית (פ' שלח) גם תקרא כן ברמז התכלת שבו כמו שכתב רמב"ן (פ' שלח) שרומז אל מדה הפוללת שנקרא אותה, וכנגד המזוזה אמר ובמזוזה כמשמעה, גם תקרא המזוזה מופת להיוותה מופת לזה מרת מישראל כאומרים בספר הזוהר (ח"ג דס"ה) שפמה כמות הקלפות נרמעים בראותם שם שדי על פתח בית ישראל:

פ"א, ואומרו אשר ה' אליהו נתן לך ותבאר על דרך אומרים ז"ל (ברכות ל"ה) כתיב לה' הארץ ומלאה וכתיב ותארץ נתן לבני אדם לא קשיא פאן קדם ברכה נתן לאתר ברכה ע"כ, הרי שאחר שיעשה האדם מה שצוהו ה' נחשב הדבר שבאמצעותו עשה המעשה שהוא נתון לו במתנה, שואלת זה כל מעשה האדם אין לנו בו יתרון פי לפי שמפעלו בלו הוא באמצעות עולם שהוא בו ולה' הארץ ומלאה, לזה אמר אשר ה' אליהו נתן לך:

ואומרו ושקת בטנא ירמז שצריך כל מפעלות הטובות שעשה יהיה על פי דבריהם, כאומרו (לעיל י"ז י"א) על פי התורה אשר יודך ועל המשפט וגו', והתורה והמשפטים בארו אותם תקמים בס' מסכתות כמנין טנא, שזולת זה הגם שיעשה כל מצוות שבעולם ישרף הוא וזה, ואומרו והלכת אל המקום וגו' לפי שבצליית הנפש לעולם העליון לא חלך חכך ומזד להקביל פני ה' עד שכיין עצמו בפרודור, ויש שמתעקבים עד שבעה ימים, או חרש, או ימים, כאמור בס' הזוהר (ח"א פ"א), ואחר כך עולה לנן ערן העליון הנקרא צרוד התיים, והוא המקום אשר יבחר ה' לשפן שמו שם:

ג"ב: במתי מעט פרוש בכחות מועטים, ואח"כ מתרבים כחוקיו על ידי האדם עצמו והוא אומרו ויהי שם לגוי גדול עצום, ורב בסוד (תהלים כ"ה) וסלחת לעוני כי רב הוא, ופירש הרב הארי"ל שחזון אל המפתח כי רב הוא, והראיה שצוה ה' ביום הכפורים גורל א' לה' וגורל א' לעזאבל:

ואומרו וירעו אתנו המצרים וגו' פרוש שבאמצעות יסודות האדם גרמו גם לנפש להרשיע במוותם, והוא אומרו וירעו אתנו פרוש עשו אותנו רעים במוותם כי הפגז בשניסרית ימשך אליו רצון הנפש, ואומרו ויענונו זה אפיסת פה הלוחם כנגד היצה"ר, צא ולמד ממעשה רב עמרים חסידא (קדושין פ"א) שלא היה בו פה להתעצם כנגד הממטיא עד שקרא נורא בני עמרים וכו', ואומרו ויתנו עלינו עבדה קשה פרוש שלא נהג היצר בדרך זה בעתים מרחקים אלא תמיד בכל שעה ובכל רגע מתגבר על האדם ולו יקרא עבדה קשה, עוד נתכונן על פי דבריהם ז"ל (שם ל') שאמרו בכל יום מתחדש היצר על האדם בתגברת חרש וכנגד זה אמר עבדה קשה, כל אלה הדברים יאמר עבד ישראל לפני הבורא להתנצל על מנחה קטנה:

ואומרו וכתא אל הכהן על דרך אומרים ז"ל (תגיני י"ב) כי מיכאל עומד לכהן לפני ה' להקריב הנפשות לפני אלהי עולם, ואליו יאמר כדברים האלה הנדתי היום וגו', ואומרו אשר יהיה בלמים ההם יתבאר על פי דבריהם שאמרו שישמנה הכהן העומד שם, צא ולמד מה שאמרו בזה חרש (פ' לך) בענין מיכאל אימתי זכה להיות במצב זה שהוא מעת שהעלה נפשו של דוד לג' העליון אחר שפנה שלמה בית המקדש וכו', הרי שלפעמים ישמנה הכהן, לז"א אשר יהיה בלמים ההם, ואמרת אליו הנדתי היום לה' כי כאתי אל הארץ היא ארץ שממנה בא, ואמר ונשבע ה' לתת לנו היא ארץ ישראל שבאמצעותה ישיגו קיום התורה ומצוות ומעשים טובים, ואמרו

מן ההפסד נאמר בארץ בדרך המיפלים, ונגנז בתניה זו אמר והגר אשר בא...

נתת לי כמו שפרשתי למעלה במאמר אשר ה' אליהך נתן לך:

ואומר והשפתותי לפני ה' כנה העיר רוח חיים בשוכה המפלאה בעדון המפלג אשר יזכו אליו הצדיקים, והוא שתתקרב נפש הצדיק לפני אור הנערב ותשפתחה לפניו באין מסך מבדיל אשרי נפש אדם שתגיע לגדר מפלג כנה, והוא אומר והשפתותי לפני ה' אליהך שם תפיר הנפש אליה, ואמר סמוך לזה ושמחת בכל הטוב, על דרך אומר (תהלים קמ"ה) טוב ה', ולתעריך על זה אמר בכל הטוב פרוש דבר הכולל כל הטוב ואין זה אלא הקב"ה שהוא מקור הטוב אשר נתן לך פרוש כי דבר זה אין ערך אליו אלא מתנת חנם.

ואמר לך לשלל זולתו לא מלאך ולא שרף יזכה לזה, גם ירמו במאמר בכל הטוב אל התורה פאוקרם ז"ל (פרכות ה') ואין טוב אלא תורה, שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות וערבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אתריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם:

ואומר ולביתך כי לא לנשמה לבד יגיע הטוב אלא גם לבית הנשמה שהיא רוח ונפש שהם משפן הנשמה כל א' יתעדן כפי יכלתו:

ואומר והלוי יתבאר על פי דבריהם ז"ל שאמרו בזהר (ח"ב צ"ד) וזה לשונם וכה יתיר וקב"ה ליה נשמתא וכו' וכה יתיר וקב"ה ליה נשמתא מאור אצילות וכו' ע"כ, ולכתיבה זו יקרא הכתוב לוי לפי שמתלוות עם האדם מחולש:

ואומר והגר יתבאר על פי דבריהם ז"ל (והר"ח ג' ר"ח) שאמרו כי כשיגיע ליד אדם מצוה מאותם מצוות שאינם נוהגות תמיד, אותם הנשמות ששכר נסתלקו מהעולם והם חסרי מצוה זו באים וגרים עם העושה המצוה על זה הדרך קרובים לשכר ורחוקים

עוד אפשר שכל הכתוב ירמו אל התורה שבה יצא אדם ממצר הרע ומתאוות עולם הזה, ואמר ה' ענינים נגנז ה' חמשי תורה. קדי תורה נגנז ספר בראשית כי שם נאמר מעשה ידי יוצר אשר כוננו ידיו עולם ומלואו, ואמר ובנדע נטויה נגנז ספר שמות כי בו חשף את זרועו והראה גבורותיו במעשה מצרים וכן ובנתינת התורה, ואמר ובמרא גדל נגנז ויקרא כי שם צוה מעשה [עבודת] המשכן ושכנת שכינתו וצוה על מונח המקום וקדש הבית בב' גדולי ישראל ולזה יחס לספר זה מונח גדול, ואמר ובאותה נגנז ספר חמש הפקודים על שם (במדבר ב' ב') איש על דגלו באותו, ואמר ובמפתים נגנז ספר דברים כי בו דבר משה אל כל ישראל והוכיח במופתים על פחזותם ועל טוב ה' וחסדו עמהם, והוכיח כי לא שלם ה' להם במעשיהם הרעים וגבר עליהם חסדו, גם בו נאמר מופתי הנביאים שבהם יצדיקו הנביאי, ואמרו ויבאנו אל המקום הזה מדבר על עולם העליון שהנשמה בו, והנה אין הנשמה מצעת לדבר כל הדברים האלה אלא אחר עליתה לעולם העליון שנקרא גן עדן של מעלה אחר שקבר שבעה ימים בגן עדן שלמשה, ולזה נגנז עמידתה לפני ה' לדבר הדברים האלו אומר ויבאנו אל המקום הזה כי עמידת הנפש שם לבד יש לה בו שעשוע גדול ונגנז גן עדן שלמטה שקבר וזכה בו אמר ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש על דרך אומר (שה"ש ר') דבש וחלב תחת לשונך: ואומר ועתה הנה פרוש אומר ועתה לשון השוכה ששם לפני ה' על פרטי דקדוקי המצוות והגם שהכתוב מדבר כמי שקבר וזכה בגן עדן שלמטה אף על פי כן קדי לזכות לגדר עליון ודקדוקו עליו ביומה, והוא סוד המשפט שישפט ה' לעתיד לבוא בעמק יהושפט (מדרש תהלים ח') ששמונו פחד ונהב שמואל ששקעלתו בעלת אוב (תניגה ר'): ואומר הנה הבאתי את ראשית וגו' אשר

הגר"מ פיינשטיין:

הקשה מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, מה שייכות "ארמי אובד אבי" ל"יורד מצרימה". ורש"י עמד על כך ופירש: "ארמי אובד אבי" - ועוד אחרים עמדו לכוונתו, כפרעה במצרים.

אבל יש לפרש, שמה"ארמי אובד אבי" גופא הסכים כאמת יעקב אבינו לרדת למצרים. והיינו, שאם לא היה יעקב גר אצל לבן ויוצא בשלום, כמו שהעיד בעצמו: "עם לבן גרתי" ותר"ג מצוות שמרתי (בראשית לב, ה וברש"י), הוא וכל זרעו, לא היה יורד למצרים. אף שהיה יוסף שם מלך והיה צדיק, מכל מקום בשביל יחיד שעמד בנסיון לא היה יעקב אבינו סומך כל השבעים נפש בהנחה שיוכלו לשמור רוח ה' במצרים, ולא היה יורד לשם. והיה הקב"ה צריך להודיעו שם בעל כרחו, וכמליצת חז"ל (שבח פ"ט ע"ב) שהיה יורד לשם בשלשלאות של בדול ח"ו. אבל מאחר וראה יעקב שהיה בבית לבן עשרים שנה, ולבן ביקש לעקור את הכל כשרצה יעקב לקיים את מצוות ה', ועם כל זאת יצא בשלום וכל בניו למודי ה', לפיכך סמך על זה שגם במצרים ישמרו כל זרעו את התורה, והסכימה דעתו לרדת למצרים. והוא "ארמי אובד אבי" - ויורד מצרימה", דהא בהא תליא.